

Darmos István

A Bodrog Néptáncegyüttes ötven éve

Sárospatak legnagyobb múltra visszatekintő amatőr művészeti formációja a Bodrog Néptáncegyüttes. Megalakulása, működése példaként szolgált a környező települések táncsoportjainak létrehozásához, de Sárospatak más művészeti ágban tevékenykedő amatőr körei számára is. Az évforduló alkalmából érdemes szemügyre vennünk, milyen hatása lehet egy táncműhelynek egy kisváros kulturális életére.

A Bodrog története 1954-ben kezdődött. Az együttest a földműves szövetkezet hozta létre, bár Sipos György testnevelő tanár vezetésével néhány éve már folyt néptáncoktatás városunkban. Az ő személye adott esélyt az új táncművészeti műhely kialakulásához, amelyhez az indíttatást elsősorban Rábai Miklóstól kapta testnevelési főiskolai tanulmányai során. Az alapító tagok főleg tanítóképzősök és szövetkezeti dolgozók közül kerültek ki. Öt évvel ezelőtt kicsiny csoportjuk még színpadra lépett, de az ötvenéves évfordulón már csak a nézőtérre köszönthettük néhányukat. Ők azok a "nagy öregek", akiknek ma már az unokáik táncolnak. Az ötvenes-hatvanas évek patkai néptáncmozgalmáról keveset tudunk – dokumentumoknak is híján vagyunk –; szinte csak annyit, amennyit a táncosok emlékezete megőrzött. Egy dolog azon-

ban bizonyos: az egykori alapító tagok büszkék arra, hogy valaha táncoltak az együttesben, és Sipos Györggyel együtt közösen formálták a művészeti arculatot. A hetvenes évek elején generációváltás történt. Ekkor indult el a Bodrogból Ureczky Csaba koreográfus, és vált ki több táncos társával együtt Rónay Ferenc, akik Sátoraljaújhelyben megalakították a Hegyalja Népi Együttest. A táncosok jöttek és mentek, természetesen állandó társulat is működött évekig, míg 1969-ben egy olyan közösség állt össze, amely több mint egy évtizedig táncolt együtt. Az együttes a hatvanas években országos hírnévre tett szert, de legnagyobb sikereit Sipos György vezetése alatt ebben az összetételben érte el, többek között Rábai Miklós, Molnár István, Oskó Endréné, Varga Gyula, Ureczky Csaba koreográfiáival. E korszakot a menettáncversenyek első díjai, s egyéb fesztiváldíjak mellett a Szocialista Kultúráért és a Kiváló Együttes minősítések fémjelezték. Ekkor került a szövetkezeti együttes szorosabb kapcsolatba a városi művelődési házzal. Sipos György negyedszázadon át irányította az együttest, vezetése alatt a bodrogos táncosok tízezrek előtt – a hazai bemutatók mellett Angliában, Norvégiában, Franciaországban, Ausztriában stb. – mutathattak be magyar néptáncokból táplálkozó

2004. tél

94

koreográfiákat. Bel- és külföldi televíziók talán milliókhoz is eljuttatták azt az üzenetet, amelyet táncosai mozgásába, daliba csempészett. Tevékenységét „kristálytisztá pedagógiai munka”-ként jellemezte később Vásárhelyi László. Munkáját színpadi sikerek, díjak, kitüntetések igazolták, de még ezeknél is jobban táncosainak ragaszkodása, szeretete és tisztelete. Sipos Györgytől 1979-ben tanítványa, Pécsvárady Botond vette át a stafétabotot, majd néhány év során több együttesvezető – Ignáth János, Sajószegi László, Muha Miklós – tevékenységének köszönhetően a tagság teljesen kicserélődött. Az addigi cigányzenészeket népi zenekar váltotta fel, a szemléletmód és a repertoár teljesen átalakult. Az addigi koreográfiákat felváltották az újabb szemléletű művek, amelyeket már az új koreográfusnemzedék jeles képviselői – többek között Tímár Sándor és Nagy Albert –, alkottak, s tanítottak be. 1983-ban megnyílt Sárospatakon Makovecz Imre alkotása, A Művelődés Háza. A tervezésekor figyelembe vették, hogy létezik Sárospatakon egy közel harminc éves múltra visszatekintő táncegyüttes, s így az új épületben a Bodrog egy kifejezetten próbateremnek tervezett helyiséget kapott, amely az addigi tornatermek után új otthona lett. Ekkor indulhatott meg az utánpótlás szervezett nevelése. Az új intézmény helyet biztosított gyermek- és ifjúsági csoportok számára, ebből nőttek ki a gyermekegyüttesek – az Egyed Erzsébet vezette Kisbodrog, majd a Darnos Éva és Darnos István vezette Ördögsvő Gyermektánc csoport –, amelyek a

gyermektánc mozgalom megerősödésével, a gyermekfesztiválok létrejöttével, szintén országos hírnévre tettek szert. Ezekben a formációkban többek között a hetvenes évek táncos generációjának gyermekei táncoltak. A Művelődés Házában a nyolcvanas évek végétől egymásra szerveződtek a táncművészethez, népzenehez, néptánchoz kapcsolódó programok. Nemcsak híres zenekarok, énekesek koncertjeiről kell említést tennünk, de a Honvéd Táncgyűttes vagy a Magyar Állami Népi Együttes előadásairól, táncos bálokról, táncházakról is – hol rendszeres, hol rendszertelen formában –, olyan zenekarok közreműködésével, mint a Dűvő, a Csik Zenekar, a Galga Zenekar, a Szeredás, vagy a Kerekes Együttes. Helyet adott az intézmény néptáncos seregszemléknek, minősítő és nemzetközi fesztiváloknak, később az Amatőr Néptáncosok Országos Bemutató Színpada rendezvényeinek. A közönség egy részét mindig azokból a sárospataki családok alkották, ahol a családtagok valamelyike kapcsolatba került az együttesel. Önálló amatőr színházi produkciók – A költő visszatér, István a király, stb. – is létrejöttek az együttes tevékeny részvételével. Ezek kapcsán a táncosoknak meg kellett tanulniuk, hogy a táncszínház miben tér el a táncelőadástól, s milyen gondolkodást, milyen mozgáskultúrát, milyen színpadi viselkedésmódot követel ez a műfaj. Mindezek mellett az együttes tagjai foglalkozni kezdtek a táncok eredetével, elméletével, tánc kutatással, többen publikáltak is e témákban. Az Örökség Gyermek Népművészeti Egye-

Zempléni Múzsza

sülettel együttműködve zajló rendszeres táncpedagógus továbbképzések mellett más oktatási forma is helyet kapott Sárospatakon, pedagógusok számára a Bodrogközi Mesterkurzus, gyermekeknek a Zempléni Néptánc Tábor. Az itt folyó magas színvonalú szakmai munka adott alapot a Magyar Táncművészeti Főiskola néptáncpedagógus szaka kihelyezett másoddiplomás képzésének lebonyolítására, a Comenius Tanítóképző Főiskolával együttműködve. A Művelődés Háza munkatársai a gyermektáncosok részére alapították a Pünkösdi Gyermektánc Találkozót, a Zempléni Gyermek Szólótánc Versenyt. Létrejött a Bodrog Folkzenei Fesztivál, majd a Csűrfesztivál, ahol kiváló előadókat láthatott a pataki közönség: Berecz András, János Hajnalka, a Vujicsics Együttes, a Balogh Kálmán Gipsy Cimbalom Band, az egykori bodrogos táncos Herczku Ágnes (a Magyar Állami Népi Együttes énekes szólistája) és a Fonó Zenekar. A gyermekegyüttesek adtak alapot a Sárospataki Táncművészeti Iskola 1996-ban történt megalakulásának, majd 2000-ben a zeneiskola bővült képzőművészeti és táncművészeti ágakkal (ma: Farkas Ferenc Művészeti Iskola). Ugyan-

csak 2000-ben alakult egy egyesületi formában működő másik felnőtt együttes.

A létrejött fesztiválok egyike-másika több mint tíz éve fejlődik, bővül, él. A művészeti munka mellett a táncpedagógiai, tánc-folklorisztikai, koreográfiai műhelymunka is említésre méltó. Sárospatakon van két felnőtt együttes, működik két olyan művészeti iskola, amelyekben nagy hangsúlyt kap a néptáncoktatás; szerény becslés szerint is e kisvárosban közel 500 fiatal foglalkozik e művészeti ággal. Az elmúlt öt évtized alatt sok százan kerültek kapcsolatba az együttesel táncosként, zenészként, s alkalmasint több olyan család él itt, amely kapcsolatban állt az együttesel, mint ahány nem. Nem kétséges tehát, hogy egy-egy amatőr művészeti csoport tevékenysége nem korlátozódik a próbateremre és a színpadra, hatása sokkal szerteágazóbb. E csoportok nem csupán helyi szinten jelentősek, de a magyar táncművészetnek is meghatározó elemei. A Bodrog Néptáncgyüttes 50 éve él, működik. Tevékenysége, s az ennek hatására létrejött más csoportok, fesztiválok, programok gazdagítják kulturális örökségünket, színesítik a magyar táncművészet palettáját.

